

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Confessione Et Satisfactione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

ciunt, periculosa esse, res ipsa ostendit. Et merito desiderari potest, ut in istis potest, qui sententiarum & decretorum legem gesserunt. Nam cum Patres alias de alia parte poenitentiae locuti sunt, non tantum de vna parte, sed de vtraque, hoc est, de contritione, fide, excerpere & coniungere sententias profuissent. Nam Tertullianus egregie de fide loquitur, amplificans iuramentum illud in Prophetam, Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, ut conuertatur & viuat. Quia epim iurat Deus, nolle se mortem peccatoris, ostendit requiri fidem, ut iuranti credamus, & certo sumus, eum nobis ignoscere. Magna debet esse autoritas apud promissionum diuinarum per sese. At hæc promissio etiam iurando confirmata est. Quare si quis non statuit sibi ignosci, in Deum verum iurasse, qua blasphemia atrocior nulla excogitari potest. Sic enim ait Tertullianus: Inuitat præmio salutem, iurans enim, ut dicens, cupit sibi credi. O beatos, quorum causa iurat Deus miserimos, si nec iuranti Domino credimus. Atque hic sciendum, quod hæc fides debeat sentire, quod gratis nobis ignoscat Deus propter Christum, propter suam promissionem, non propter nostram contritionem, confessionem, satisfactionem aut dilectionem. Nam si fides nitatur his operibus, statim fit incerta, quia condempnanda videt hæc opera indigna esse. Ideo præclare ait Ambrosius de poenitentia: Ergo & agendam poenitentiam & tribuendam veniam credere nos conuenit, ut veniam tamen tanquam ex fide speremus, tanquam ex syngrapha fides impetrat. Item, fides est quæ peccata nostra cooperit. Extant itaque sententiæ apud Patres, non solum de contritione & operibus, sed etiam de fide. Verum aduersarij, cum naturam poenitentiae intelligant, neque sermonem Patrum, excerpentes de parte poenitentiae, videlicet de operibus, alibi dicta deum cum non intelligunt, prætereunt.

DE CONFESSIONE ET
SATISFACTIONE.

BONI viri facile iudicare possunt, plurimum referre, ut de prioribus partibus, videlicet contritione & fide, conseruetur doctrina. Itaque in his locis illustrandis, semper plus versati sumus de Confessione & satisfactionibus non admodum rixati sumus. & nos confessionem retinemus, præcipue propter absolutionem, quod est verbum Dei, quod de singulis autoritate diuina pronuntiat, & potestatem clauium. Quare impium esset ex Ecclesia priuatam absolutionem tollere. Neque quid sit remissio peccatorum aut potestas clauium.

intelligunt, si qui privatam absolutionem aspernantur. Cæterum de
 commemoracione delictorum in confessione supra diximus, quod sen-
 tentiam eam non esse iure diuino necessariam. Nam quod obijciunt
 quidam, iudicem prius debere cognoscere causam, priusquam pro-
 nuntiat, hoc nihil ad hanc rem pertinet, quia absolutio est executio
 alieni beneficij, non est iudicium. Christus enim dedit mandatum
 remittendi peccata, id mandatum exequuntur ministri. Non habent
 mandatum de cognoscendis occultis. Hoc intelligi potest ex eo,
 quia infinita peccata remittunt, quæ nec nos ipsi meminimus, qui-
 bus remittuntur. Et si penderet remissio ex cognitione, tota res
 esset incerta. Cæterum in his delictis, quæ publice nota sunt, qua-
 lem habeat iuris dictionem Ecclesia, id non pertinet ad præsentem
 disputacionem. Nam hæc, quia nota sunt, nominatim accusantur,
 & postea nominatim remittuntur, si autor velit recipi ab Ecclesia.
 Et ridiculum est huc transferre dictum Salomonis: Diligenter
 cognosce vultum pecoris tui. Nihil enim dicit Salomon de Confes-
 sione, sed tradit æconomicum præceptum patrifamilias, vt vtatur
 suo & abtineat ab alieno, & iubet eum res suas diligenter curare,
 ita tamen, ne studio abendarum facultatum, occupatus animus,
 abijciat timorem Dei aut fidem, aut curam verbi DEI. Sed aduersa-
 rij nostri mirifica metamorphosi transformant dicta scripturæ in
 quaslibet sententias. Hic cognoscere significat eis, audire confessio-
 nes: Vultus non externam conuersationem, sed arcana conscientia:
 Pecudes significant homines. Sane bella est interpretatio, & digna
 istis contemtoribus studiorum eloquentia. Quod si velit aliquis per
 similitudinem transferre præceptum à patrefamilias ad pastorem
 Ecclesie, certe vultum debet interpretari de externa conuersatio-
 ne. Hæc similitudo magis quadrabit, sed omittamus ista. Aliquoties
 fit in Psalmis mentio Confessionis, vt: Dixi, confitebor aduersum
 me iniusticiam meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati
 mei. Talis confessio peccati, quæ Deo fit, est ipsa contritio. Nam
 cum Deo fit confessio, corde fieri necesse est, non solum voce, sicut
 fit in scenis ab histrionibus. Est igitur talis confessio, contritio, in
 qua sentientes iram Dei, confitemur Deum iuste irasci, nec placari
 posse nostris operibus. Et tamen querimus misericordiam, propter
 promissionem Dei. Talis est hæc confessio: Tibi soli peccaui, vt tu
 iustificeris, & vincas cum iudicaris, id est, fateor me peccatorem
 esse, & meritum æternam iram, nec possum opponere teas iusticias,
 mea merita tuæ iræ. Ideo pronuntio te iustum esse, cum condemnas
 & punis nos. Pronuntio te vincere, quando hypocritæ iudicant te,
 quod sis iniustus, qui ipsos punias aut condemnes bene meritos.
 Imo nostra merita non possunt opponi tuo iudicio, sed ita iustifica-
 bimur,

bimur, si tu iustifices, si tu reputes nos iustos per misericordiam. Fortassis & Iacobum citabit aliquis: Confitemini vicissim lista. Sed hic non loquitur de Confessione Sacerdotibus facienda, sed in genere de reconciliatione fratrum inter se. Iubet enim tuam esse Confessionem. Porro aduersarij nostri doctores receptissimos damnabunt, si contendunt enumerationem delictorum in Confessione necessariam esse iure diuino. Quos enim confessionem probamus, & quandam examinationem praescribimus, ut institui homines melius possint, tamen ita moderanda res est, ne conscientijs injiciantur laquei, quae nunquam tranquillae, si exillimabunt se non posse consequi remissionem peccatorum, nisi facta illa scrupulosa enumeratione. Hoc certe fatuum est, quod aduersarij posuerunt in confutatione, quod Confessio sit necessaria ad salutem. Est enim impossibilis. Et quomodo quos hic injiciunt conscientiae, cum requirunt integram confessionem? Quando enim statuet conscientia integram esse confessionem? Apud scriptores Ecclesiasticos fit mentio confessionis, sed hic non loquitur de hac enumeratione occultorum delictorum, sed de publicae penitentiae. Quia enim lapsi aut famosi non recipiebant sine certis satisfactionibus, ideo confessionem faciebant illis presbyteros, ut pro modo delictorum praescriberentur eis satisfactiones. Haec tota res nihil simile habuit huic enumerationi, de qua disputamus. Confessio illa fiebat, non quod sine ea non posset remissio peccatorum coram Deo, sed quod non poterant satisfactiones praescribi, nisi prius cognito genere delicti. Nam alia delicta habebant alios Canones. Et ex illo ritu publicae penitentiae aliquum habemus etiam nomen satisfactionis. Nolebant enim patres recipere lapsos aut famosos, nisi prius cognita & spectata penitentia eorum, quantum fieri poterat. Et huius rei multae viduae fuisse causae. Nam ad exemplum pertinebat, castigare lapsos, ut glossa in Decretis admonet: Et indecorum erat, homines statim admittere ad communionem: Hi mores diu iam antiquati sunt, nec necesse est eos restituere, quia non sunt necessarii ad remissionem peccatorum coram Deo. Neque hoc senserunt patres, qui homines remissionem peccatorum per tales mores, aut talia opera. Quamquam haec spectacula imperitos solent fallere, ut putent, quod haec opera mereri remissionem peccatorum coram Deo. Verum quis sic sensit, Iudaice & gentiliter sensit. Nam & Ethnici habebant quasdam expiationes delictorum, per quas fingebant se reconciliari Deo. Nunc autem more antiquato manet nomen satisfactionis, & stigmatum moris, quod in confessione praescribuntur certe satisfactiones, quas definiunt esse opera non debita. Nos vocamus satisfactiones.

Canonice. De his sic sentimus, sicut de enumeratione, quod satisfactio Canonice non sint necessariz iure diuino ad remissionem peccatorum. Sicut neq; illa spectacula vetera satisfactionum in penitentia publica, iure diuino necessaria fuerunt ad remissionem peccatorum. Retinenda est enim sententia de fide, quod fide consequitur remissionem peccatorum propter Christum, non propter nostra opera precedentia aut sequentia. Et nos ob hanc causam precipue de satisfactionibus disputauimus, ne susciperentur ad obscurandam iusticiam fidei, neue existimarent homines se propter illa opera consequi remissionem peccatorum. Et adiuuant errorem multa dicta, quæ in scholis iactantur, quale est quod in definitione satisfactionis ponunt, fieri eam ad placandam diuinam offensam. **S E D** tamen fatentur aduersarij, quod satisfactiones non prosint ad remissionem culpæ. Verum fingunt satisfactiones prodesse ad retinendas pœnas, seu purgatorij, seu alias. Sic enim docent in remissione peccati, Deum remittere culpam. Et tamen, quia conuenit iusticiæ diuinæ punire peccatum, mutare pœnam æternam in pœnam temporalem: Addeunt amplius, partem illius temporalis pœnæ remitti potestate clauium, reliquum autem redimi per satisfactiones. Nec potest intelligi, quarum pœnarum pars remittatur potestate clauium, nisi dicant partem pœnarum purgatorij remitti, qua ex re sequeretur, satisfactiones tantum esse pœnas redimentes purgatorium. Et has satisfactiones dicunt valere, etiamsi fiant ab his, qui relapsi sunt in peccatum mortale: quasi vero diuina offensa placari queat ab his, qui sunt in peccato mortali. Hæc tota res est commentitia, recens conficta, sine autoritate scripturæ, & veterum scriptorum Ecclesiasticorum. Ac ne Longobardus quidem, de satisfactionibus hoc modo loquitur. Scholastici viderunt in Ecclesia esse satisfactiones, Nec animaduerterunt illa spectacula instituta esse rum exempli causa, tum ad probandos hos, qui petebant recipi ab Ecclesia. In summa, non viderunt esse disciplinam & rem prorsus politicam. Ideo superstitiose fixerunt eas, non ad disciplinam coram Ecclesia, sed ad placandum Deum valere. Et sicut alias saepe incommode commiscuerunt spiritualia & πολιτικά, idem accidit & in satisfactionibus. Atqui glossa in Canonibus aliquoties testatur has obseruationes in scripturas esse propter disciplinam Ecclesiæ.

V I D E T E autem quomodo in Confutatione, quam ausi sunt obtrudere Casi. Maieitati, probent hæc sua sigmenta, Multa dicta ex scripturis citant, vt fucum importis faciant, quasi hæc res habeat autoritatem ex scripturis, quæ adhuc Longobardi tempore ignota erat. Allegant has sententias: Facite fructus dignos penitentiarum: Exhibete membra vestra seruire iusticiæ. Item Christus prædicat

M dicat

dicar pœnitentiam: Agite pœnitentiam. Item Christus iubet Ap-
stolos pœnitentiam prædicare. Et Petrus prædicat pœnitentiam
Act. 1. Postea citant quædam dicta patrum & Canones. Et con-
dunt his verbis, Satisfactiones in Ecclesia, contra expressum Eu-
gelium, & Conciliorum & patrum decreta, abolenda non in-
quin imo absoluti à sacerdote iniunctam pœnitentiam perficere
debent, illud Psalmi sequentes: Dedit semetipsum pro nobis, ut
meret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum accep-
tam, sectatorem bonorum operum.

DEVS perdat illos
pios Sophistas, tam scelestè detorquentes verbum Dei ad sua
vanissima, Quis bonus vir non commouetur indignitate tan-
Christus inquit: Agite pœnitentiam. Apostoli prædicant pœni-
tiam, Igitur pœnæ æternæ compensantur satisfactionibus nobis
Igitur clauis habent mandatum remittendi partem pœnarum pur-
gatorij, Igitur satisfactiones redimunt pœnas purgatorij. Qui
cui istos asinos hanc Dialecticam? Sed hæc neq; Dialectica, neq;
Sophistica est, sed est Sycphantica. Ideo allegant hanc vocem
Agite pœnitentiam, vt cum tale dictum contra nos citatum
viri audiunt, concipiant opinionem nos totam pœnitentiam volu-
His artibus alienare animos, & inflammare odia conantur, vt
clament contra nos imperiti, tollendos esse è medio tam pestiferos
hæreticos, qui improbant pœnitentiam.

SEU speramus, vt
bonos viros has calumnias parum profecturas esse. Et Deus
impudentiam ac malitiam non diu feret. Nec vtiliter consulti
dignitati Romanus Pontifex, quod tales patronos adhibet, quæ
rem maximam iudicio horum Sophistarum permittit. Nam causa
in Confessione fere summam doctrinæ Christianæ vniuersæ con-
plexi sumus, adhibendi fuerant iudices de tantis, tam multis, & de
varijs negotijs pronuntiaturo, quorum doctrina & fides bonis
probaretur. Idq; te Campegij pro tua sapientia providere decet
ne quid in tantis rebus illi scriberent, quod aut hoc tempore, aut
posteris videatur posse minuere Romanæ sedis exultationem.
Romana sedes censet æquum esse, vt omnes gentes agnoscerent
pro magistra fidei, debet operam dare, vt docti & integri viri de
gionibus cognoscant. Quid enim iudicabit mundus, si quando
feretur in lucem, scriptum aduersariorum? quid iudicabit
tas de his calumniosis iudicijs? Vides Campegij hæc esse post
tempora, in quibus Christus prædixit plurimum periculi fore
gioni. Vos igitur qui tanquam in specula sedere, & gubernat
ligiones debetis, his temporibus oportuit singularem adhibere
prudentiam, tum diligentiam. Multa sunt signa, quæ nisi pro
tis, minantur mutationem Romano statui. Et erras, si tantum

armis existimas Ecclesias retinendas esse. Doceri de religione possunt homines. Quam multos esse existimas? non tantum in Germania, sed etiam in Anglia, in Hispania, in Gallijs, in Italia, denique in ipsa vrbe Roma, qui quoniam vident, exortas esse de maximis rebus controuersas, dubitare alicubi incipiunt, & taciti indignantur, quod has tantas res rite cognoscere & iudicare recusatis, quod non explicatis ambigentes conscientias, quod tantum iubetis nos armis opprimi ac deleri. Multi autem sunt boni viri, qui facilius mortem, & omnia genera suppliciorum ferrent, quam ferunt hanc dubitationem. Nec satis expendis, quanta res sit religio, si bonos viros leuiter existimas angi, sicubi incipiunt ambigere de aliquo dogmate. Et hæc dubitatio non potest non parere summam odij acerbiter aduersus illos, qui cum mederi conscientijs debebant, obstitant, quo minus explicari res possit. Non hic dicimus Dei iudicium vobis pertimescendum esse, Nam hoc leuiter curare Pontifices potant, qui cum ipsi teneant claues, scilicet patefacere sibi cælum cum volunt possunt. De hominum iudicijs, deq; tacitis voluntatibus omnium gentium loquimur, quæ profecto hoc tempore requirunt, vt hæc negocia ita cognoscantur atq; constituantur, vt sanentur bonæ mentes, & à dubitatione liberentur. Quid enim futurum sit, si quando eruperint odia illa aduersus vos, pro tua sapientia facile iudicare potes. Verum hoc beneficio deuincire omnes gentes vobis poteritis, quod omnes sani homines summum & maximum iudicant, si dubitantes conscientias sanaueritis. Hæc non eo diximus, quod nos de nostra Confessione dubitemus. Scimus enim eam veram, piam, & pijs conscientijs vtilem esse. Sed credibile est passim multos esse, qui non de leuib; rebus ambigunt, nec tamen audiunt idoneos doctores, qui mederi conscientijs ipsorum possint.

SE D redeamus ad propositum, scripturæ citatæ ab aduersarijs, prorsus nihil loquuntur de Canonicis satisfactionibus, & de opinionibus scholasticorum, cum constet eas nuper natas esse. Quare mera calumniæ est, quod detorquent scripturas ad illas suas opiniones. Nos dicimus quod pœnitentiam, hoc est, conuersionem seu regenerationem, boni fructus, bona opera, in omni vita sequi debeant. Nec potest esse vera conuersio aut vera contritio, vbi non sequuntur mortificationes carnis & boni fructus. Veri terrores, veri dolores animi non patiuntur corpus indulgere voluptatib; & vera fides non est ingrata Deo, nec contemnit mandata Dei. Deniq; nulla est interior pœnitentia, nisi foris pariat etiam castigationes carnis. Et hæc dicimus esse sententiam Iohannis, cum ait: Facite fructus dignos pœnitentiæ. Item Pauli, cum ait: Exhibete membra vestra, seruire iusticiæ, sicut & alibi inquit: Exhibete corpora vestra hosti-

am vitam, sanctam. Et cum Christus inquit: Agite pœnitentiam certe loquitur de tota pœnitentia, de tota nouitate vitæ & fructibus non loquitur de illis hypocriticis satisfactionibus, quas finguntur lastici tum quoq; valere ad compensationem pœnæ purgatorij, & aliarum pœnarum, cum fiunt ab his, qui sunt in peccato mortali.

Ac multa colligi argumenta possunt, quod hæc dicta scripturæ nullo modo pertineant ad scholasticas satisfactiones. Illi satisfactiones esse opera indebita. Scriptura autem in his sententiis requirit opera debita. Nam hæc vox Christi, est vox præcepti: Agite pœnitentiam. Item aduersarij scribunt confitentem, si recuset scipere satisfactiones, non peccare, sed per soluturum esse has pœnas in purgatorio. Iam hæc sententiæ sine controuersia, præcepta sunt hanc vitam pertinentia: Agite pœnitentiam, Facite fructus dignos pœnitentiæ, Exhibete membra vestra seruire iusticiæ. Quæ non possunt detorqueri ad satisfactiones, quas recusare licet. Non licet recusare præcepta Dei. Tertio, Indulgentiæ remittunt illi satisfactiones, vt docet Cap. Cum ex eo de pœnitentijs & remissionibus. Ac indulgentiæ non soluunt nos illis præceptis: Agite pœnitentiam, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Itaq; manifestum est, non potest detorqueri illa dicta scripturæ ad Canonicas satisfactiones. Vnde porro quid sequatur. Si pœnæ purgatorij sunt satisfactiones fructus pœnitentiæ, aut satisfactiones sunt redemptio pœnarum purgatorij, tum etiam hæc sententiæ præcipiunt, vt animæ castigentur in purgatorio? Id cum sequi necesse sit ex aduersariorum opinionibus, hæc sententiæ nouo modo interpretandæ erunt, Facite fructus dignos pœnitentiæ, Agite pœnitentiam, hoc est, patiamini pœnas purgatorij post hanc vitam. Sed piger has ineptias aduersariorum plurimum uellere. Constat enim scripturam loqui de operibus debitis, de nouitate vitæ, non de his obseruationibus operum non debitorum de quibus loquuntur aduersarij. Et tamen his signentis desiderantur ordines, venditionem missarum, & infinitas obseruationes, quod licet sint opera, si non pro culpa, tamen pro pœna satisfacienda.

Cum igitur scripturæ citatæ non dicant, quod operibus debitis pœnæ æternæ compensandæ sint, temere affirmant aduersarij, quod per satisfactiones Canonicas pœnæ illæ compensentur. Per hæc cum certissimum sit, remissionem peccatorum gratuitam esse seu gratis propter Christum donari, sequitur non requiri satisfactiones. Et Euangelium habet mandatum gratis remittendi peccata, sine imponendi pœnas & nouas leges, aut partem pœnarum imponendi parte remissa. Vbi enim leguntur hæc in scripturis? Christus de remissione peccati loquitur, cum ait: Quicquid solueris, &c. quod nullo modo sublatæ est mors æterna, & reddita vita æterna. Neq;

equitur de imponendis pœnis : Quicquid ligaueris, Sed de retinendis peccatis illorum, qui non conuertuntur. Sed dictum Longobardi de parte pœnarum remittenda, sumtum est à Canonicis pœnis. Harum partem remittebant pastores. Quanquam igitur sentimus, quod pœnitentia debeat bonos fructus parere, propter gloriam & mandatum Dei. Et boni fructus habent mandata Dei, vera ieiunia, veræ orationes, veræ eleemosynæ, &c. tamen hoc nusquam reperimus in scripturis sanctis, quod pœnæ æternæ non remittantur, nisi propter pœnam purgatorij aut satisfactiones Canonicas, hoc est, propter certa quædam opera non debita, aut quod potestas clauium habeat mandatum commutandi pœnas, aut partem remittendi. Hæc probanda erant aduersarijs.

P R A E T E R E A mors Christi non est solum satisfactio pro culpa, sed etiam pro æterna morte, iuxta illud : Ero mors tua, ô mors. Quid est igitur monstri, dicere ? quod Christi satisfactio redimat culpam, Nostræ pœnæ redimant mortem æternam, vt iam illa vox, Ero mors tua, intelligi debeat, non de Christo, sed de nostris operibus, & quidem non de operibus à Deo præceptis, sed de frigidis quibusdam obseruationibus excogitatis ab hominibus. Et dicuntur mortem abolere, etiam cum sunt in peccato mortali. Incredibile est, quanto cum dolore has ineptias aduersariorum recitemus, quas qui expendit, non potest non succensere illis doctrinis dæmoniorum, quas sparsit in Ecclesia diabolus, vt opprimeret cognitionem legis, & Euangelij, pœnitentiæ, & viuificationis, & beneficiorum Christi. Nam de lege sic dicunt, Deus condescendens nostræ infirmitati, constituit homini mensuram eorum, ad quæ de necessitate tenetur, quæ est obseruatio præceptorum, vt de reliquo, id est, de operibus supererogationis possit satisfacere de commissis. Hic fingunt homines legem Dei ita facere posse, vt plus etiam quam lex exigit, facere possimus. Atqui scriptura vbiq; clamat, quod multum absumus ab illa perfectione, quam lex requirit. Sed isti fingunt, legem Dei contentam esse externa & ciuili iusticia, non videmus eam requirere veram dilectionem Dei, ex toto corde, &c. damnare totam concupiscentiam in natura. Itaq; nemo tantum facit, quantum lex requirit. Ridiculum igitur est, quod fingunt nos amplius facere posse. Quanquam enim externa opéra facere possumus, non mandata lege Dei, tamen illa est vana & impia fiducia, quod legi Dei sit satisfactum. Et veræ orationes, vere eleemosynæ, vera ieiunia habent præcepta Dei. Et vbi habent præceptum Dei, non possunt sine peccato omitti. Verum illa opera, quatenus non sunt præcepta lege Dei, sed habent certam formam ex humano præscripto, sunt opera traditionum humanarum, de quibus Christus dicit : Frustra colunt me mandatis hominum, vt certa ieiunia, instituta non ad

carnem coërcendam, sed vt per id opus reddatur honos Deo, vt Scotus, & compensetur mors æterna. Item, certus numerus patitur certus modus elemosynarum, cum ita fiunt, vt ille modus, sit certus ex opere operato, reddens honorem Deo, & compensans mortem æternam. Tribuunt enim his ex opere operato satisfactionem, vt docent, quod valeant etiam in his, qui sunt in peccato mortali. Illi illa longius recedunt à præceptis Dei, peregrinationes, & huiusmodi magna est varietas, alius facit iter cataphractus, alius facit iter pedestibus. Hæc vocat Christus inutiles cultus, quare non proficiunt placandam offensam Dei, vt aduersarij loquuntur. Et tamen hæc opera magnificis titulis ornantur, vocantur opera supererogationum. Tribuitur eis honos, quod sint precium pro morte æterna. Ita putantur operibus præceptorum Dei. In hunc modum lex Dei bitur obscuratur, & quia putatur legi Dei satisfactum esse per externa ciuilia opera, & quia adduntur traditiones humanæ, quarum opera præferuntur operibus legis diuinæ. Deinde obscuratur penitentia gratia. Nam mors æterna non redimitur illa compensatione operum, quia est otiosa, nec degustat in præsentia mortem. Alia proponenda est morti cum tentat nos. Sicut enim ira Dei fide in Christum vincitur, ita vincitur mors fide in Christum, sicut Paulus ait Deo gratia, qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Non inquit, qui dat nobis victoriam, si aduersus mortem opponamus satisfactiones nostras. Aduersarij otiosas speculaciones tractant de remissione culpæ, nec vident quomodo in remissione culpæ liberetur cor ab ira Dei, & à morte æterna, per fidem in Christum. Cum igitur mors Christi sit satisfactio pro morte æterna, cum ipsi aduersarij fateantur illa opera satisfactionum, esse opera non debita, sed opera traditionum humanarum, de quibus Christus inquit, quod sint inutiles cultus, tuto possumus affirmare, quod satisfactiones Canonice non sint necessariae iure diuino, ad remissionem culpæ aut pœnæ æternæ, aut pœnæ purgatorij. Sed obijciunt aduersarij, vindictam seu pœnam necessariam esse ad penitentiam, quia Augustinus ait: Penitentiam esse vindictam penitentem, &c. Sicut alibi, quoties opera præcipiuntur, interpretantur aduersarij satisfactiones & propitiationes esse, ita hic, quia sit præsentio, detorquent eam ad satisfactionem. Augustinus non hoc sensit, dolorem in penitentia, precium esse, propter quod debet remissio peccatorum, Sciebat enim gratis remitti peccata propter Christum, Sciebat Christi mortem sacrificium esse pro peccatis nostris. Quicquid igitur de vindicta, de pœnis citatur, semper ita accipi debet, ne gratuitam remissionem peccatorum euertat, ne obsecum meritum Christi, & abducat homines à fiducia Christi ad futuram operam

operum. Cæterum vindictam concedimus esse in pœnitentia, non ut peccatum, sed vindicta formaliter est in pœnitentia, quia ipsa regeneratio fit perpetua mortificatione veritatis nostræ. Sunt terrores, sunt & alij motus qui peccato irascuntur, sed his non debetur remissio. Imo si fides non accederet, hi dolores afferrent mortem æternam. Sic sane belle dictum à Scoto, pœnitentiam appellari quasi pœnitentiam, modo ut pœna non intelligatur esse precium, pro quo debeat remissio. Et Augustinus non loquitur de pœnis, quas remittunt claves, quare non recte detorquetur hoc dictum ad satisfactiones. De veris pœnis, hoc est, de terroribus, & veris animi doloribus loquitur, qui existunt in pœnitentia. Neq; tamen excludimus externam carnis vexationem, hæc enim veros animi dolores vito sequitur. Ac longe errant aduersarij, si verius pœnam esse iudicant, satisfactiones Canonicas, quam veros terrores in corde. Stultissimum est nomen pœnæ detorquere ad has frigidas satisfactiones, non referre ad illos horribiles terrores conscientia, de quibus ait David: Circunderunt me dolores mortis, &c. Quis non malit loricator & cataphractus quærere templum Iacobi, Basilicam Petri, quam sustinere illam ineffabilem vim doloris, quæ est etiam in medicoribus, si sit vera pœnitentia?

A T I N Q V I V N T, Conuenit iusticiæ Dei punire peccatum, **P R I M V M** quod disputant, quod conueniat punire peccatum, satis ostendunt se contemnere Christi beneficium. Constituit Deus precium pro nostris peccatis, non nostras pœnas, non nostras satisfactiones, sed mortem filij sui. Quæ tandem infamia est, præferre nostras satisfactiones satisfactioni Christi? Deinde ut maxime puniat Deus, tamen sentiendum est remissionem peccatorum non deberi propter illam pœnam, & ne iniuria afficiatur beneficium Christi, & quia conscientia non potest reddi pacata, si remissio non contingit gratis. Postremo ut maxime Deus puniat, tamen pœnæ illæ nihil ad claves pertinent. Hæ nec de imponendis, nec de remittendis illis pœnis, quæ sunt opera Dei mandatum habent.

C A E T E R V M concedimus Deum punire peccata, primum in contritione, cum in illis terroribus iram suam ostendit, sicut significat David cum orat: Domine ne in furore tuo arguas me, Et Iere. Corripe me Domine, veruntamen in iudicio, non in furore, ne ad nihilum redigas me. Hic sane de acerbissimis pœnis loquitur. Et fateatur aduersarij contritionem posse tantam esse, ut non requiratur satisfactio. Verius igitur contritio pœna est, quam satisfactiones Canonicæ.

S E C V N D O subiecti sunt sancti morti & alijs communibus afflictionibus, sicut ait Petrus: Tempus est incipere à damno Dei. Si autem primum à nobis, qualis erit finis istorum, qui non credunt? Et ut hæc afflictiones plerunq; sint pœnæ peccatorum,

rum, tamen in pijs habent alium finem: infliguntur enim ad mortificandum præsens peccatum, quia in sanctis extinguunt & mortificant concupiscentiam. Mors enim ad hoc reliqua est in sanctis, ut ab hac natura immunda. Ideo Paulus ait: Corpus mortuum propter peccatum, id est, mortificatur propter præsens peccatum, quod adhuc in carne reliquum est. Crux igitur non pœna, sed cruciatum est, & præparatio ad renouationem. Nam cum mortificatur præsens peccatum, cumque inter tentationes discimus querere tantum Dei, & experiri præsentiam Dei, magis magisque agnoscimus disidentiam cordium nostrorum, & erigimus nos fide. Ita crescit uitas spiritus. Sicut Paulus ait: Etsi exterior homo corrumpitur, tamen interior renouatur de die in diem. Item Esaias ait: Angeli in qua clamant, disciplina tua est ipsis. Præterea mors tunc ueritas est, quando cor perterrefactum sentit iram Dei, iuxta illud: Deus mortis peccatum est. Postquam autem in sanctis fide terrorem peccati superati sunt, mors sine illo sensu iræ Dei proprie non est pœna. Porro clauis neque imponunt neque remittunt has pœnas. Quæ satisfactioes non pertinent ad has pœnas. Clauis enim non remittunt aut mortem aut partem afflictionum communium. Iam si pœnas compensant satisfactioibus, quare iubent in purgatorio satisfacere? **O B I C I V N T** de Adam, de Dauide, qui propter adulterium punitus est. Ex his exemplis faciunt uniuersalem regulam, quod singulis peccatis respondeant propria pœna temporaria, imponenda potestate clauium. Prius dictum est sanctos sustinere pœnas, quæ sunt opera Dei, sustinent contritionem seu terrores, sustinent & alias communes afflictiones, Ita sustinent aliqui propria pœnas à Deo impositas, exempli causa. Et hæc pœnæ nihil pertinent ad clauis, quia clauis nec imponere, neque remittere eas possunt, sed solum sine ministerio clauium imponit & remittit. Nec sequitur ueritas falsis regula: Dauidi propria pœna imposita est. Igitur præter communes afflictiones, alia quædam purgatorij pœna est, in qua singulis peccatis singuli gradus respondent. Vbi docet hoc scriptura, non posse nos à morte æterna liberari, nisi per illam compensationem pœnarum, præter communes afflictiones? At contra scriptura docet remissionem peccatorum gratis contingere propter Christum, Christum esse victorem peccati, & mortis, quare non est aliquid meritum satisfactiois. Et quamuis afflictiones reliquæ sunt, tamen hæc interpretatur præsentis peccati mortificationes esse, & compensationes æternæ mortis, seu precia pro æterna morte. Iudicatur, quod non sit afflictus propter præterita mala facta. Itaque afflictiones non semper sunt pœnæ, aut signa iræ, Imo pauca contritionis docendæ sunt alios fines afflictionum potiores esse, ne scilicet

ante se à Deo reijci, si in afflictionibus nihil nisi pœnam & iram Dei videant. Alij fines potiores sunt considerandi, quod Deus alienum opus faciat, vt suum opus facere possit, &c. Sicut longa concione docet Elias Cap. 28. Et cum discipuli interrogarent de cæco quis peccauerit. Iohan. 9. respondet Christus causam cæcitatē esse, non peccatum, sed vt opera Dei in eo manifestentur. Et apud Ieremiam dicitur, Quibus non erat iudicium bibentes bibent, &c. Sicut Prophætæ interfecti sunt, Iohannes Baptista, & alij sancti. Quare afflictiones non semper sunt pœnæ pro certis factis præteritis, sed sunt opera Dei destinata ad nostram utilitatem, & vt potentia Dei fiat conspectio in infirmitate nostra, Sic Paulus ait: Potentia Dei perficitur in infirmitate mea. Itaq; corpora nostra debent esse hostiæ, propter voluntatem Dei, ad obœdientiam nostram declarandam, non ad compensandam mortem æternam, pro qua aliud precium habet Deus, scilicet mortem filij sui. Et in hæc sententiam interpretatur Gregorius, ipsam etiã pœnam Davidis, cum ait: Si Deus propter peccatum illud fuerat comminatus, vt sic humiliaretur à filio, cur dimisso peccato, quod erat ei comminatus impleuit? Respondetur, remissionem illam peccati factam esse, ne homo ad percipiendam vitam impeditur æternam. Subsecutum vero illud comminationis exemplum, vt pietas hominis etiã in illa humilitate exerceatur atq; probaretur. Sic & mortem corporis, propter peccatum Deus homini infligit, & post peccatorum remissionem propter exercendam iusticiam non ademit, videlicet, vt exerceatur & probetur iusticia istorum qui sanctificantur.

N E Q V E vero tolluntur communes calamitates proprie per illa opera satisfactionum Canonicarum, hoc est, per illa opera traditionum humanarum, quæ ipsi sic valere dicunt, ex opere operato, vt etiã si fiant in peccato mortali, tamen redimant pœnas. Et cum objicitur illud Pauli: Si nos iudicaremus ipsi, non iudicaremur à Domino, verbum iudicare intelligi debet de tota pœnitentia, & fructibus debitis, non de operibus non debitis. Aduersarij nostri dant pœnas contentæ Grammatices, cum intelligunt iudicare, idem esse, quod cataphractum peregre iræ ad S. Iacobum, aut similia opera. Iudicare significat totam pœnitentiam, significat damnare peccata, Hæc damnatio vere sic in contritione, & mutatione vitæ. Tota pœnitentia, contritio, fides, boni fructus, impetrant, vt mitigentur pœnæ, & calamitates publicæ & priuatae, sicut Elias Capite primo docet: Desinite male facere, & discite bene facere, &c. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Nec est ad satisfactiones, & opera traditionum humanarum, transferenda grauissima & saluberrima sententia à tota pœnitentia. &

M 7 operibus

operibus debitis, seu à Deo præceptis. Et hoc prodest docere, quod
 mitigentur communia mala per nostram poenitentiam, & per
 fructus poenitentiae, per bona opera facta ex fide, non ut ipsa
 facta in peccato mortali. Et huc pertinet exemplum Ninivitarum
 qui sua poenitentia (de tota loquimur) reconciliati sunt Deo, &
 petrauerunt, ne deleteretur ciuitas.

Quod autem Patres mentionem faciunt satisfactionis
 concilia fecerunt Canones, diximus supra disciplinam Ecclē-
 siam fuisse, exempli causa constitutam. Nec sentiebant hanc di-
 sciplinam necessariam esse, vel ad culpam, vel ad poenae remissionem.
 Nam si qui in his mentionem purgatorij fecerunt, interpretantur
 esse non compensationem aeternae poenae, non satisfactionem
 purgationem imperfectarum animarum, Sicut Augustinus ait
 lia concremari, hoc est, mortificari diffidentiam erga Deum & in
 affectus similes. Interdum scriptores transferunt satisfactionis
 cabulum ab ipso ritu, seu spectaculo, ad significandam veram
 purificationem, Sic Augustinus ait: Vera satisfactio est peccatorum
 causas excidere, hoc est mortificare carnem. Item coercere carnis
 non ut compensentur aeternae poenae, sed ne caro peccat
 candum. Ita Gregorius de restitutione loquitur, filiam esse poe-
 nitentiam si non satisfiat illis, quorum res occupatas tenentur.
 enim vere dolet se furatum esse, aut rapuisse is, qui adhuc fur
 Tantisper enim fur aut prædo est, dum est iniustus possessor
 rei. Ciuilis illa satisfactio necessaria est, quia scriptum est, qui
 raturus est, deinceps non furetur. Item Chrysostomus inquit: In
 de contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas. Hoc nihil
 tra nos facit, debent sequi bona opera poenitentiam, debet poe-
 nitentia esse, non simulatio, sed totius vitae mutatio in melius.
 Patres scribunt satis esse, si semel in vita fiat illa publica seu
 nis poenitentia, de qua sunt facti Canones satisfactionum. Quo-
 re intelligi potest, quod sentiebant illos Canones, non esse neces-
 sarios ad remissionem peccatorum. Nam præter illam solennem poe-
 nitentiam, saepe alias volunt poenitentiam agi, ubi non requiritur
 tur Canones satisfactionum. ARCHITECTI contra
 nis scribunt non esse tolerandum, ut satisfactiones contra expressum
 Euangelium aboleantur. Nos igitur hactenus ostendimus Cano-
 cas illas satisfactiones, hoc est, opera non debita, facienda pro
 compensationem poenae, non habere mandatum Euangelij. Respon-
 hoc ostendit, si opera satisfactionum sunt opera non debita, quae
 allegant expressum Euangelium? Nam si Euangelium iuberet con-
 pensari poenas, per talia opera, iam essent debita opera, Sed
 quantur, ut si cum faciant imperitis, & allegant testimonia, quae
 debita
 hanc
 recu-
 so Eu-
 terom-
 ctus p-
 catio.
 dire p-
 retine-
 cultu-
 fræna-
 na, se-
 vera d-
 manda-
 tantur
 tionum
 erant
 graua-
 ones &
 penite-
 cum n-
 copis
 indig-
 rica di-
 inelle-
 habet
 lud: C-
 quid se-
 pra dri-
 cultus
 his qu-
 nolunt
 Ita lig-
 de reg-
 ij abso-
 ra est a-
 Est eni-
 ram De-
 uerfarij
 suum,
 nostra
 bonis m-

debitis operibus loquuntur, cum ipsi in suis satisfactionibus præscri-
 bent opera non debita. Imo ipsi concedunt in scholis sine peccato
 recusari posse satisfactiones. Falso igitur hic scribunt, quod expref-
 so Euangelio cogamur satisfactiones illas Canonicas suscipere. Ca-
 terum nos sæpe iam testati sumus, quod pœnitentia debeat bonos fru-
 ctus parere, & qui sint boni fructus docent mandata, videlicet inuo-
 catio, gratiarum actio, confessio Euangelij, docere Euangelium, obœ-
 dire parentibus & magistratibus, seruire vocationi, non occidere, nõ
 retinere odia, sed esse placabilem, dare egenibus quantum pro fa-
 cultatibus possumus, non scortari, non mœchari, sed coërcere, & re-
 frænare, castigare carnem, non propter compensationem pœnæ ater-
 næ, sed ne obtemperet Diabolo, ne offendat Spiritum sanctum, Item
 vera dicere. Hi fructus habent præcepta Dei, & propter gloriam &
 mandatum Dei fieri debent, habent & præmia. Sed quod non remit-
 tantur pœnæ æternæ, nisi propter compensationem certarum traditi-
 onum aut purgatorij, hoc non docet scriptura. Indulgentiæ olim
 erant condonationes publicarum illarum obseruationum, ne nimium
 grauarentur homines. Quod si humana autoritate remitti satisfacti-
 ones, & pœnæ queunt, non igitur Iure diuino, necessaria est illa com-
 pensatio. Nam ius diuinum nõ tollitur humana autoritate. Porro
 cum nunc per se antiquatus sit mos, & quidem dissimulantibus Epi-
 scopis, nihil opus est remissionibus illis. Et tamen mansit nomen
 indulgentiarum. Et sicut satisfactiones non intellectæ sunt de poli-
 tica disciplina, sed de compensatione pœnæ: Ita indulgentiæ male
 intellectæ sunt, quod liberent animas ex purgatorio. At clauis non
 habet potestatem, nisi super terram ligandi, & soluendi, iuxta il-
 lud: Quicquid ligaueris super terram, erit ligatum in cælo. Quic-
 quid solueris super terram, erit solutum in cælo. Quamquam vt su-
 pra diximus, clauis potestatem habet, non imponendi pœnas aut
 cultus instituendi, sed tantum habet mandatum remittendi peccata
 his qui conuertuntur, & arguendi & excommunicandi istos, qui
 nolunt conuerti. Sicut enim soluere significat remittere peccata,
 ita ligare significat non remittere peccata. Loquitur enim Christus,
 de regno spirituali. Et mandatum Dⁱ est, vt ministri Euange-
 lij absoluant hos qui conuertuntur, iuxta illud: Potestas nobis da-
 ta est ad ædificationem. Quare reseruatio casuum politica res est.
 Est enim reseruatio pœnæ Canonice, non est reseruatio culpæ cor-
 am Deo, in his, qui vere conuertuntur. Proinde recte iudicant ad-
 uersarij, cum fatentur, quod in articulo mortis illa reseruatio ca-
 suum, non debeat impedire absolutionem. Exposuimus summam
 nostræ doctrinæ de pœnitentia, quam certo scimus piam, & salubrem
 bonis mentibus esse. Et boni viri, si contulerint nostram doctrinam
 cum

cum confusissimis disputationibus aduersariorum, perspicuum aduersarios omisisse doctrinam de fide iustificante, & consolantur corda. Videbunt etiam multa fingere aduersarios, de merito animarum, de illa infinita enumeratione delictorum, de satisfactoribus, οὐτε γῆς φασί, οὐτε οὐρανῶ ἀπόμενα, quæ ne ipsi quidem aduersarij satis explicare possunt.

DE NUMERO ET VSU
SACRAMENTORVM.

IN XIII. articulo probant aduersarij, quod dicimus, Sacramenta non esse tantum notas professionis inter homines, vnde dam fingunt, sed magis esse signa & testimonia voluntatis Dei, per quæ mouet Deus corda ad credendum. Sed hic iobent etiam septem Sacramenta numerare. Nos sentimus præstandum ne negligantur res & ceremoniæ in scripturis institutæ, quæ sunt. Nec multum referre putamus, etiamsi docendi caussis aliter merent aliter, si tamen recte conferuent res in scriptura traditæ. Nec veteres eodem modo numerauerunt. **S**I SACRAMENTA vocamus ritus, qui habent mandatum Dei, & quibus est promissio gratiæ, facile est iudicare quæ sint proprie Sacramenta. Nam ritus ab hominibus instituti, non erunt hoc modo proprie Sacramenta. Non est enim autoritatis humanæ, promittere gratiam. Quare signa sine mandato Dei instituta, non sunt certa signa gratiæ, etiamsi fortasse rudes docent, aut admonent aliquid. Vere sunt Sacramenta, Baptismus, Cæna Domini, Absolutio, quæ sacramentum poenitentiae, Nam hi ritus habent mandatum Dei, promissionem gratiæ, quæ est propria noui Testamenti. Certo debent statuere corda, cum baptizamur, cum vescimur corpore Domini, cum absoluihur, quod vere ignoscat nobis Deus propter Christum. Et corda simul per verbum, & ritum mouet Deus, vt credant concipiant fidem, sicut ait Paulus: Fides ex auditu est. Sicut autem verbum incurrit in aures, vt feriat corda: Ita ritus ipse incurrit in oculos, vt moueat corda. Idem effectus est verbi & ritus, sicut patet, clare dictum est ab Augustino, Sacramentum esse verbum visibile, quia ritus oculis accipitur, & est quasi pictura verbi idem significans quod verbum. Quare idem est vtriusque effectus.

CONFIRMATIO, & extrema VNCITIO sunt ritus instituti à patribus, quos ne Ecclesia quidem, tanquam necessarios salutem requirit, quia non habent mandatum Dei. Propterea non inutile hos ritus discernere à superioribus, qui habent expressum mandatum Dei, & claram promissionem gratiæ.